

A kövek nyelvét beszélő professzor

Jákob még soha életében nem járt Milánóban. Most C.-vel, egy müncheni professzorral együtt nézegette a dómot, mely filigrán remekműként csúcsosodott az égbe megszámlálhatatlan oldalpilléreivel, lancettáival, rafinált vasdekorációival, excentrikus tornyocskáival, oromzataival és balusztrádjaival.

Az egyik oldalportálnál felfedezték Jákobot az Ótestamentumból, amint az égi lajtorjáról álmodik. „Teljesen egyértelmű, hová tartanak az angyalok”, kommentálta C. a kőfigurát. „Lefelé igyekszenek, verdeső szárnyaikon, lefelé, ehhez a csodálatos férfiúhoz.” C. szerette Jákobját, a rosenheimi kömetszőt.

Hat éve, mióta Jákob meghalt, együtt terveznek hosszú, távoli utazásokat, egészen Új-Zélandig. Életükben egy farsangi szombaton találkoztak. Úgy történt minden, ahogy az írva van. De hétfőn, mintha kényszer űzné C.-t, elkezdte keresni. Hosszadalmas és makacs nyomozás után végre megtudta a telefonszámát. De akkor Jákob már halott volt, és C. ezt mondta: „Hívott engem, tudom hívott engem.” Az áhított kapcsolat véletlenül jött létre. Sohasem derült ki, miképpen. Jákob egyszer csak itt volt és beszélt C.-vel, és C. beszélt Jákobbal. Nem kérdeztük, mégis meséltek nekünk erről a szerelmi históriáról; hajlamosak is voltunk C. új kísérőjét egy akaratos koponya furcsa ötletének tekinteni. Néhányan rosszabbra gyanakodtak. Sokkal de sokkal rosszabbra.

De ezután sem igazán változott C. élete. Folytatta egyetemi hivatását, a barátok pedig megnyugodtak. Mindnyájan emlékeztek még C. begóniakorszakára. Akkoriban hatalmas vehemenciával vetette magát a növény tanulmányozásába, napokon át mászkált a botanikus kertben, szobáját palántákkal és cserepekkel zsúfolta teli, és nem elégedett meg azzal, hogy lelkesedve adta elő ennek

a számunkra sajnos kissé kispolgári növénynek a sokszínűségét, szépségét és fontosságát, de ezen felül még a tudástól hajtva levelezett a világ három vezető begóniakorifeusával is. Egy napon azonban szomorú látványban részesítették a nappalijában gyűjtött begóniái. Feketére száradva hullajtották el leveleiket, míg végül nyomtalanul el nem tűntek. A begónia szót C. jelenlétében nem volt szabad többé kiejteni. E tiltást persze könnyű szívvel betartottuk; szókinszünkben e szó amúgy sem fordult volna elő.

Arra vártunk, hogy Jákob egyszer szintén a begóniák szomorú sorsára jut, hogy egy nap épp oly hirtelen tűnik el, mint ahogy felbukkant. De Jákobnak sejtelve sem volt várakozásunkról. Vagyis maradt. Elkísérte C.-t a supermarketbe, összeállította a bevásárlandók listáját és az étlapját, a sült heringhez ragaszkodott, mivelhogy angyal ő, nem szent, és elkísérte minden olyan helyre, ahol C. szép férfiakra találhatott, róluk aztán el is beszélgettek. Jákob mindeneke előtt a kövek nyelvére tanította C.-t. Befolyása egyre nyilvánvalóbbá vált. Elsőként az egyetem került más megvilágításba. Ocsmány. C. különleges módon ejtette ki ezt a szót: félerős hangsúllyal az első szótagon, melyet élvezettel nyújtott el szélesre táruló szájával. Minden utalátát, minden undorát, melyet ennek az intézménynek tulajdonított, erre a kicsi szótagra helyezte.

Nem kímélte gúnyolódásaitól az egyetemistákat sem. Egyszer azzal a meddő „előtudományos” kérdéssel lepte meg őket, hogy van-e nekik térdük. Az egyetemisták tanácstalanok voltak, néhányan lopva odapillantottak, a többiek elképedve hallgatták. „Látjátok, már azt sem tudjátok van-e térdetek! Ezt csinálja belőletek az egyetem — elnyűtt fejű, béna, ocsmány kreatúrák!”

Szabadságoltatta magát, és naponta kirándulni ment, hogy a köveket hallgathassa. Jákob vele tartott, egyre sűrűbben, egyre nyilvánvalóbban; bal keze ügyében, hogy tanítsa.

Egyedüli szociális tevékenysége a séta. E vékony, könnyed, erősen vörhenyes arcszínű férfi nem ne közlekedik figyelmesen, inkább mint aki elveszítette a gondolatait, vagy mint akinek a lelke lépte mögött maradt. Gyakran csendesen álldogál, pillantását földre szegezve összpontosít, mélyen előrehajol, hallgatózik. Néhány segítőkész sétáló olykor megkérdezte tőle, netán elvesztett-e valamit, egy ízben: talán egy *csavart*, mely kérdés igen mélyen megzavarta C.-t. Esténként visszatér íróasztalához, és feljegyzi, amit a kövek meséltek neki. Mivel mindig az élet nagy témáiról volt szó, identitásról (férfiúi),

szexualitásról (férfiúi), szépségről (férfiúi) és természetesen a természetről (polimorf), műve már tetemes nagyságrendet ért el.

A kövek éppoly szeszélyesek mint hűségesek. Egyszer csökönyösen hallgatnak, másszor abba sem akarják hagyni a dörmögést, a zümmögést, a susogást, a zengést. C. már olyan titkokat csalogatott ki belőlük, melyekkel újraírhatná a természet és a szépség filozófiáját, ha efféle fogalmak elfogadottak lennének. C. szűknek tartja a morális (jóról) és az (esztétikai) szépről alkotott fogalmainkat. Teóriákra, struktúrákra, megismerési modellekre és esztétikákra nem pazarolják a kövek a gondolatokat. A világ egyszerű. Ez teszi nehezen érthetővé, miként vélekednek a kövek a világról, melyben nyugszanak vagy gurulnak. Világos csak az, amit C. tart a kövekről, mikor kézbe veszi őket. Szépek, így C., türelmesek, bölcsek és erősek. Készségesen csúsznak az ember kezébe, anélkül, hogy elveszítenék selymes fényüket és keménységüket. Hasonlíthatatlanok; fáradhatatlan, örökkön merev, selyemként csillogó falloszok, az érthetlent célozzák megérteni.

C. fellépése gyakran ölt színpadi jelleget; bohócként piruettezik az eljegesedett lejtőn, és emberbaráti szeretete abban merül ki, hogy ne a szemünk előtt törje ki a nyakát. A kövek világa, és úgy tetszik, e pillanatban C. számára ez az egyetlen világ, kategorikusan férfiúi. A legnagyobb gondtalansággal beszél C. az enyhén gömbölyded, egymást elfogadó férfitesteknek erről az univerzumáról, oly egyszerűen, szilárdan és határozottan, mintha lábfejeikről vagy térdekről beszélne, még ha hölgyek előtt is. Ha a hölgy protestál, meglepetést színlel. Nem kínos számára semmi, sem az eszelős mondatok, kiváltképpen nem azok egomániás perspektívája, sem az a boldog öntudat, mellyel a szintiszta igazság birtokosának hiszi magát.

Jákob volt az, vagy már a kövek, akik felhívták figyelmét bal kezére? Mindenesetre bal keze egy ideig kalapáccsal és fűrészszel hadonászott a házban, lakótársainak nem kifejezett öröme. Kialakította írásmódját, mely középkori szerzetesek kalligráfiáira emlékeztetett. Mesterműve egy hosszú, pornográf költemény volt a pokolról, „pontosan fordított paradiso”, a legközönségesebb nürnbergi dialektusban, melyet egyszer olvastak fel egy svájci milliomos színe előtt.

Barátainak próbálkozásai, hogy vele együtt lelkesedjenek a kövekért, nem találtak kedvező fogadtatásra. Régi nemeskövek antik foglalatokban, egyáltalán: a nemeskövek nem ébresztenek benne érdeklődést. Félénken, mégis azzal a tudattal, hogy kiegészítheti

egy kedves részlettel C. világképét, egyik barátjánője Caillois kövekről írt esszéjéről kezdett mesélni. C. mogorván szakította félbe, és a francia szerzőt rövid úton az „elnyűtt fejűek” szemétdombjára küldte. Egy másik barátjánő, akinek C. elmagyarázta, hogy a kövek dialektusban beszélnek, kivehette részét C. dührohamából, amikor is megpróbálta C.-t kifagztatni, hogy a kövek vajon Bajorországban bajorul, a Svábföldön meg svábul beszélnek-e. A kövek „magától értetődően” a *nép*. Ezt a kategóriát többé senkinek sem engedi kisajátítani, a legutóbb a nácik tették ezt, akik (egyébként) értettek ehhez valamicskét, ha nem is olyan sokat.

Az ember azt gondolná, hogy C. az efféle igen gyakori, durva, rögeszméi miatt nem örvend valami nagy közkedveltségnek. De érdekes módon nem így áll a dolog.

C. minden évben nagy, születésnapi partit rendez. És mindenki siet „ehhez a csodálatos férfiúhoz”. A tágas, régi építésű lakás, melyben C. váltakozó társasággal él, gyorsan megtelik egy, az első pillantásra össze nem férőnek tűnő állatsereglettel. Professzorok, jelentékeny és jelentéktelen művészek, híres vagy kevésbé híres írók, jóakarató kritikusok és csendes újságírók gyűlnek össze a nagy asztal körül. A másik sarokban olyan urak és hölgyek tehenkednek a díványon, akiknek egzisztenciái jelenlegi foglalkozásukkal nemigen írható le: a szakács autót csempészik Lengyelországba, a pincér hébehóba határidős üzleteket köt, rendszeresen rövidebb határidővel a keserves vég előtt, a villanyszerelőnek, nyakában a kinyilatkoztatás, hogy nem szabad dolgoznia — olyan tiltás ez, mellyel csak félig elégedett —, és ama csinos férfiban, akit C. különös tisztelettel ostromol, igen belsősegesen keveredik össze szerelem, test és üzlet: testét boldogan, tehát sértetlenül viszi a piacra. Közben ide-oda vonulnak; női szociális alkalmazottak, rockénekesnők, akik már évek óta optimistán dolgoznak a nagy áttörésen, szűk értelemben vett alternatívok, egyetemisták, C. egykori lakótársai, akik asszonyostul, gyerekestül vidékre költöztek, hogy ott kissé igénytelen, de állítólag boldog életet éljenek. Egymással csak itt találkoznak, és így van ez már évtizedek óta. C. mindegyik kapcsolatát bájjal és kitarással ápolja. Az est kezdetén a különböző csoportok szinte nem is vesznek egymásról tudomást. Mikor azonban éjfélkor feláll — egyébként mindig ugyanabban a szerelésben: sötétbarna kimonó, mely könnyedén táruul, szabad pillantást enged vakítóan fehér harisnyáira, távolkeleti cipő, melyben a nagyujja extra beágyazást igényel —, mi-

kor tehát C. éjfélkor felemelkedik, hogy megtartsa nagy születésnap beszédét, zizegő, megbízhatatlan levelek rakásairól beszél, és magasan felettük álló köveit dicséri, akkor mindnyájan köréje gyűlnek, hogy figyeljék, egyre megigézve és irritálódva. Aztán, a beszéd után, egy pillanatra minden ellentét megszűnik. A sikeres, ragyogó írónőt szívélyesen megcsókolja a strici, az autócsempész szakács az ökonómiáról elegyedik beszédbe a szociológiaprofesszorral, az alternatív megmutatja, hogyan kell az állástalan villanyszerelőt behúzni a hazáról szóló disputába. Hirtelen mindenkinek mondanivalója lesz a másik számára. Két órán keresztül megvalósul az osztály nélküli társadalom illúziója, félénken és törekenyen, de a jövő évi ismétlés boldog bizonyosságában. Az integrálásnak ez a mágikus képessége C. különtségének köszönhető. Ugyanis az olyan különc, mint C., mindig a középpontban áll, vonatkoztatási pontként mindazok számára, akik egymásra közvetlenül nem vonatkozhatnak. Ezt a kvalitást C. csak a szentekkel osztja.

Témánál maradva: két hónapja rendszeresen a frászt hozza ránk. Mint minden különc, ő is valami belső, kívülről meg nem közelíthető logikában él. Megkérdezte a köveket, miért néznek mindig az ég felé, rendíthetetlenül, és annak is a közepébe. Azóta maga is így tesz, kövek között fél lábon állva mondogatja: „Az eget a Jóistennel együtt elhajítani hiba volt. Visszacsinálendő.”

*München
Szeged*

*Katharina Kaefer
Fordította: Bombitz Attila*